

Position Paper¹ het toekomstig Gemeenschappelijk Landbouwbeleid

Lidstaat Nederland wordt op regionaal niveau bestuurd door 12 provincies. Deze provincies hebben belangrijke beleidsvormende, financierende en uitvoerende taken in het economisch domein en het landelijk gebied. Het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) is als Europees wettelijk en financieel kader van grote betekenis voor de landbouw en het platteland in Nederland. Inzet hiervoor van het GLB alleen in haar huidige en voorziene omvang is niet voldoende om de genoemde doelstellingen te behalen. Bovendien staat het GLB-budget, mede als gevolg van de Brexit, onder druk. De kernboodschap van de Nederlandse provincies luidt als volgt.

De Nederlandse provincies stellen ten doel:

1. Het GLB faciliteert een duurzame, toekomstbestendige, concurrentiekrachtige landbouw;
2. Het GLB draagt beter bij aan blijvende beschikbaarheid van voldoende, veilig en verantwoord voedsel;
3. Het GLB draagt beter bij aan een eerlijk en voldoende zeker inkomen voor de landbouw en aan een eerlijke verdeling van kosten en opbrengsten in de keten;
4. Het GLB draagt beter bij aan behoud en verbetering natuurlijke hulpbronnen en biodiversiteit en aan de leefbaarheid van het platteland;
5. Het GLB draagt beter bij aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken, zoals het merendeel van de Sustainable Development Goals (SDG), denk behalve aan voedselzekerheid ook aan gezonde voeding, schone energie én verantwoord en bij voorkeur circulair gebruik van grondstoffen;
6. Het GLB draagt beter bij aan bedrijfs-, keten-, product- en systeeminnovatie, aan kennisdeling, kennisverwaarding en leren;
7. In combinatie met andere beleidsvelden en instrumenten faciliteert het GLB een duurzaam, toekomstbestendig voedselsysteem en de maatschappelijke en technologische transitie die daarvoor nodig is;
8. Burger en consument worden goed geïnformeerd en zijn partner in transitie;
9. Alle relevante Europese, nationale en regionale beleidskaders en middelen worden mede ingezet op het behalen van de Sustainable Development Goals.
10. Het GLB is vereenvoudigd, zodat meer middelen beschikbaar zijn voor de uitvoering zelf en het voor bedrijven aantrekkelijker wordt om initiatieven te ontplooien.

¹ Wordt vertaald in het Engels, evt. nog toevoeging van een infographic/illustratie

De Nederlandse provincies bevelen aan het GLB als volgt te moderniseren:

Concurrentiekracht

- Handhaving van het GLB-veiligheidsnet op een laag prijsniveau en geen herintroductie van handelsversturende steun;
- Uitvoering van de aanbevelingen uit het rapport van de Agricultural Markets Task Force (AMTF), ter versterking van de positie van de landbouwer;
- Aanjagen van private initiatieven om risicobeheersing te ontwikkelen (waaronder weersverzekeringen) en de deelname te vergroten;
- Versterking van de concurrentiekracht door innovatie;
- Veiligstellen van de verworvenheden van de interne markt, waarbij de Europese Commissie moet toezien op een gelijk speelveld, onder meer door concurrentieverstorende staatssteun tegen te gaan.
- Omdat bedrijfsopvolging van cruciaal belang is voor een toekomstbestendige sector, is het van belang dat voor opvolgers de toegang tot financiering wordt verbeterd.

Verduurzaming

- Vervanging van de inkomenssteun aan landbouwers, nu in de vorm van basisbetalingen per hectare, door prestatiegebonden betalingen. Landbouwers zouden moeten kunnen verdienen aan hun bijdrage aan Sustainable Development Goals, zoals klimaat- en waterdoelen, biodiversiteitsbehoud en beheer van (cultuur)landschap;
- Een groot deel van het GLB gericht inzetten op innovatie tbv verduurzaming;
- De effectiviteit van de huidige vergroeningsbetalingen verbeteren, onder meer door verbreding met andere sectoren en versterking van de collectieve aanpak (agrarisch collectieven).

Voedsel

- Herdefiniëring van de doelen van het GLB, zodanig dat het GLB zich kan ontwikkelen tot een integraal landbouw- en voedselbeleid dat de hele keten betreft, ook de consumenten van voedsel, zoals ook wordt aanbevolen door de AMTF;
- Inzet van een modern GLB ter stimulering van een landbouw die bijdraagt aan voldoende, veilig en gezond voedsel.
- Ontwikkeling van beleidsinstrumenten binnen de bestaande kaders van het GLB gericht op partijen in de keten die invloed hebben op voedingspatronen.

Vereenvoudiging

- Er moet worden gekeken naar subsidiariteit onder het adagium "nationaal wat kan en Europees waar het moet". Meer ruimte in het GLB voor subsidiariteit, waarbij het plattelandsbeleid is gericht op het landbouwbedrijf, waarbij de te belonen maatschappelijke prestaties aansluiten op kansen en behoeften in de regio;
- Lidstaten moeten binnen vastgestelde kaders en doelen meer bevoegdheden krijgen in de uitvoering. De lastendruk moet minder worden en de controlesystematiek vereenvoudigd (op risico gebaseerd toezicht, toezicht op toezicht, smart data).
- Verbeteren van de samenhang tussen de verschillende Europese Structuur- en Investeringsfondsen en makkelijker en aantrekkelijker gebruik van financieringsinstrumenten.

De Nederlandse provincies bieden aan kennis te leveren voor de volgende verbetervoorstellen:

1. Geconditioneerde flat-rate

Ruimte voor een lidstaat om directe betalingen selectief te verbinden aan toekomstbestendige, duurzame bedrijven;

2. Versnelde transitie bedrijfsvoering

Toestaan van modulatie (P1 naar P2) als een variant op kapitalisering, gericht op het faciliteren van de innovatie-, moderniserings- en verduurzamingsinvesteringen (voor de bedrijfsvoering) van aantoonbaar toekomstbestendige, duurzame bedrijven;

3. Versnelde transitie voedselsysteem

Verruimde spelregels voor producentenverenigingen/groepen om een verbeterde positie in de keten en betere communicatie met de consument mogelijk te maken. Dit betreft vanuit de SDG-urgentie ingegeven keten-, prijs- en volumeafspraken, die – ondanks dat zij nadelig kunnen zijn voor de individuele consument – het maatschappelijk belang aantoonbaar dienen;

4. Versnelde transitie verdienmodellen

Verruimde spelregels voor agrarische collectieven, met als doel een werkbudget met meerjarenprogramma te creëren voor het georganiseerd leveren van maatschappelijk wenselijke publieke en private diensten; natuur / landschap / biodiversiteit / water/schone energie/lokale afzet en catering/recreatief medegebruik e.d.

5. Verbeterd rendement GLB-middelen en samenhang tussen ESI-fondsen

Vereenvoudigde financiering en minder belastende controles, door gebruik van stelposten voor kleine uitgaven en gebruik en koppeling van bestaande datastromen, tevens verbeterde verwijzing in het GLB naar interactie en demarcatie met ander instrumentarium. Heldere financieringscriteria en synergie tussen financieringsregelingen, alsook ruimte in het financieringsinstrumentarium voor risicobereidheid.

Verdergaande vereenvoudiging Europese fondsen via een multifund-benadering middels een uniforme verordening met evt. specifieke betalingen per fonds.